

נקודה למחשבה

פרשת קורח

בדרכם של בית הלל אנו מוצאים את ההתמקדות בצורת המחלוקת. הם הביעו את דעתם, אך הדגישו שישנם אחרים החולקים עליהם. הם נהגו כדרכם, אך ידעו ללמוד גם את שיטת בית שמאי. ראייה רחבה זו היא זו שזיכתה אותם בפסיקת הלכה כמותם, בהכרעה ובהוראה שהעם כולו ילך בדרכם. להעמיד את הדרך האישית בצורה הברורה ביותר, ובד בבד לקבל את קיומו של האחר כחשוב והכרחי. עם הנקודה הזו קרח התווכח. אין הבדל בין האנשים, הוא טען. כולם קדושים, כולם אותו הדבר, כולם צריכים לפסוע באותה הדרך. מהי החלוקה הזו, לתפקידים ורמות שונות של קדושה? מדוע לחלק את העם לכהנים ולוויים, לקדושים יותר וקדושים פחות? כולם קדושים! מחלוקת כזו, אין סופה להתקיים. אנשים שאינם מבינים שיש עוד דעות. עוד דרכים בעבודת ה'. תפקידים שונים לאנשים שונים. לא יוכלו להתקיים. לא יצליחו.

מיד אחרי המחלוקת הנוראה, מצטווים העם על מתנות הכהונה. תשובת-נגד לקרח וטענותיו. בדיוק הפוך! ישנם תפקידים שונים! ישנם כהנים ולוויים שנועדו לעמוד ולשרת, וישנם שבטים אחרים בעם שתפקידם לסייע להם מהבחינה הכלכלית, ולהיות אלו ששולחים את שבט לוי לעבודת ה'. כל אחד ומקומו. כל אחד ותפקידו. המסר הזה מהדהד עד אלינו. כל אחד ותפקידו הוא. כל אחד וכישוריו. כל אחד ונטיות ליבו. התפקיד שלנו אינו לגרום לאחרים לעשות בדיוק את מה שאנחנו חושבים, אלא אדרבה, להתאמץ למלא את יעודנו האישי בשלמות.

פרשת השבוע מתארת את המחלוקת הגדולה הראשונה. מחלוקת קרח ועדתו. מפרשי התורה האריכו לברא את שורש טענותיו של קרח ואת הסיבות השונות שהובילו למחלוקת. אנו נתמקד השבוע במסר אחד אותו טען קרח: ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (ט"ז, ג). כולם קדושים! לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלהיך! כל העדה שמעו! (רש"י). אסור שיהיו הבדלי מעמדות. כל העדה עמדו בסיני. כולם יהודים. כולם קבלו את התורה ואסור שאף אחד ישתרר על האחר.

חז"ל במסכת אבות מלמדים אותנו את ההבדל בין סוגי המחלוקות: 'כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים. ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו' (אבות, ה, יז).

אחד המאפיינים הבולטים למחלוקותיהם של שמאי והלל הוא העובדה כי למרות חילוקי הדעות המשיכו לחיות בשלום ובשלוה. הגמרא מתארת כי היו ביניהם מחלוקות שהשפיעו על היוחסין, וחרף זאת לא נמענו מלהתחתן אלו עם אלו (יבמות, יד א) 'לקיים מה שנאמר והאמת והשלום אהבו'. כיון שמדד למחלוקת אמת, למחלוקת נטולת פניות אישיות, הוא האם ניתן לשמור על ה'שלום' במקביל לשמירה על ה'אמת'. אם שמירה על אמת דוחה את היכולת להישאר בשלום, הרי שאין זו אמת שלימה. מדוע זה אכן כך?

מדוע מחלוקת שאין בה שמירה על השלום, אינה מחלוקת לשם שמים? ***

במחלוקות שבין בית שמאי ובית הלל, נפסקה הלכה - בדרך כלל - כבית הלל. מדוע?

'אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: 'אלו ואלו דברי אלהים חיים הן! והלכה כבית הלל'. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן? מפני שנזוהו ועלובין היו ושזוהו דבריהן ודברי בית שמאי, ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן (עירובין, יג ב). מדוע ענוהו היא פרמטר הקשור לפסיקת הלכה? איך מזגם הנח גורם לכך שיקבע הלכה כמותם? ניתן להבין, גם אם לא כפשט אלא כרעיון, מסר חשוב.

הקהילה מורכבת מדעות שונות ומרעיונות שונים. גם אם אדם חושב בצורה מסוימת, אין זה שולל את הלגיטימיות של האחר לחשוב בצורה שונה. כל עוד המטרה היא אחת, לעבוד את ה' כראוי, הרי שעל כל אחד לזכור שגם אם הוא אינו מסכים עם דרכו של השני, עדיין היא חשובה ונצרכת למכלול השלם של כלל ישראל.

מחלוקות בית שמאי ובית הלל ביטאו את ההבנה הזו. הם לא הסכימו, אך הם ידעו להסכים שלא להסכים. הם הבינו שלמרות המחלוקות הקוטביות ביניהם, עדיין כל קבוצה נצרכת וכל דעה חשובה למרקם הנפלא של העם כולו.